

«دستور زبان فارسی بر پایه نظریه گشتاری»

مؤلف: مهدی مشکوة الدینی

ناشر: دانشگاه فردوسی مشهد

سال نشر: ۱۳۷۹

نوبت چاپ: اول

محل نشر: مشهد

تعداد صفحات: ۲۴۲

- نگارش اثر روان و رسا است و قواعد ویرایش و نگارش در آن رعایت شده است.
- کیفیت حروف نگاری، صفحه آرایی و طرح جلد و صحافی بسیار خوب است.
- اصطلاحاتی که در این کتاب به کار رفته اند اصطلاحاتی هستند که در زبان شناسی و دستور زبان رایج می باشند بنابراین معادل سازی صورت نگرفته است.
- کتاب طرح بحث مقدماتی و جمع بندی نهایی ندارد و با این که مدعی است که یک کتاب درسی است اما تمرین و آزمونی در آن گنجانده نشده است.
- به نظر می رسد این کتاب برای تدریس در کلاس دستور مثلاً ساخت زبان فارسی یا دستور زبان فارسی نگاشته شده باشد اما به هیچ وجه جامعیت لازم را ندارد. این کتاب در واقع نظریه گشتاری را آن هم از نوع بسیار قدیمی به صورتی نارسا و نادرست مطرح می سازد و فقط از فارسی مثال هایی به صورت اتفاقی آورده شده است. بنابراین به هیچ وجه نمی تواند هدف درسی مانند دستور زبان فارسی را بر آورده سازد. کتاب از این جنبه کاملاً ناموفق است.
- عنوان کتاب «دستور زبان فارسی بر پایه نظریه گشتاری» است در صورتی که کتاب نظریه گشتاری را به صورتی اجمالی، گذرا، نادرست و بسیار قدیمی و مردود مطرح

۱۷۴ نقدنامه کتب و متون زبان‌شناسی

می‌سازد و فقط مثال‌هایی از آن آورده می‌شود. مثلاً در صفحه ۶۵ ژرف ساخت جمله‌های اصلی را مطرح می‌کند که نادرست هستند.

- در صورتی که این کتاب برای درس «ساخت زبان فارسی» پیشنهاد شده باشد حدود شصت درصد با سرفصل‌های شورای عالی برنامه ریزی مطابقت دارد چون فاقد بخش‌های مربوط به آواشناسی، ساخت‌واژه و معناشناسی است. این کتاب برای درس دستور گشتاری ابداعاً مناسب نیست.
- کتاب از نظر محتوایی و علمی اشکالات بسیار دارد. مثلاً بحث مربوط به «جمله‌های مرکب ناهمپایه» در صفحه ۸۴ بسیار سطحی و غلط است. ناهمپایگی در فارسی بسیار مفصل‌تر از آن است که بتوان آن را در هفت صفحه و آن هم به صورت غلط و نامشخص مطرح کرد.
- در عنوان و مقدمه کتاب مطرح شده است که «دستور زبان فارسی» بر اساس نظریه گشتاری ارائه گردیده است. نظریه گشتاری پس از سال‌ها چندین بار اصلاح شده است و داده‌های کتاب چندان روزآمد نیست.
- نوآوری کتاب را می‌توان نوشتن دستور برای زبان فارسی بر اساس نظریه گشتاری دانست. متأسفانه این هدف با این کتاب برآورده نشده است.
- نظم و انسجام مطالب خوب است.
- بهتر بود از منابع به روز استفاده می‌شد. ارجاعات و استنادات زیادی در این کتاب وجود ندارند، به غیر از چند مورد مثلاً صفحه ۵۷ و ۶۴ که به چامسکی ارجاع داده شده است. ضمناً در صفحه ۷۴ به باطنی ارجاع داده شده است. البته در پایان کتاب به صورتی کلی منابع آمده است.
- بعد مثبت این کتاب این است که اقدامی است در جهت بررسی زبان فارسی بر اساس نظریه زبان اما برخلاف ادعای کتاب چنین هدفی برآورده نمی‌شود. این کتاب از نظر محتوا اشکالات بسیار دارد که در این جا نمی‌توان مطرح کرد. این کتاب در واقع معرفی شکل بسیار قدیمی نظریه گشتاری است و با ارائه مثال‌هایی از زبان فارسی همراه است. نمودارهای درختی ارائه شده در این کتاب پر از اشکال هستند،

دستور زبان فارسی بر پایهٔ نظریهٔ گشتاری ۱۷۵

قواعد سازه‌ای ارائه شده در فصل چهارم غلط هستند. در زبان‌شناسی چنین قواعدی نداریم. این کتاب از نظر محتوای علمی نکات منفی دارد و برای تدریس خیلی مناسب نیست.